

**Mišljenje Europskog gospodarskog i socijalnog odbora o Komunikaciji Komisije Europskom parlamentu i Vijeću – Europski plan za borbu protiv raka**

(COM(2021) 44 final)

(2021/C 341/12)

Izvjestiteljica: **Małgorzata BOGUSZ**

Suizvjestiteljica: **Milena ANGELOVA**

|                                             |                                                                  |
|---------------------------------------------|------------------------------------------------------------------|
| Zahtjev za savjetovanje:                    | Europska komisija, 26.3.2021.                                    |
| Pravna osnova:                              | članak 168. stavak 1. Ugovora o funkcioniranju Europske unije    |
| Nadležna stručna skupina:                   | Stručna skupina za zapošljavanje, socijalna pitanja i građanstvo |
| Datum usvajanja u Stručnoj skupini:         | 26.5.2021.                                                       |
| Datum usvajanja na plenarnom zasjedanju:    | 9.6.2021.                                                        |
| Plenarno zasjedanje br.:                    | 561                                                              |
| Rezultat glasanja<br>(za/protiv/suzdržani): | 226/3/3                                                          |

## **1. Zaključci i preporuke**

1.1. Europski gospodarski i socijalni odbor (EGSO) pozdravlja europski plan za borbu protiv raka (dalje u tekstu: Plan) kao prekretnicu u borbi protiv raka i njegovih društvenih, financijskih i psiholoških posljedica za građane EU-a te poziva na donošenje konkretnog plana za njegovu provedbu koji će biti popraćen pokazateljima uspješnosti i realnim rokovima.

1.2. Iako je prevencija raka od najveće važnosti, jednako je važno da Europska unija (EU) i države članice osiguraju dostupnost visokokvalitetne, pristupačne infrastrukture za zdravstvenu zaštitu, uključujući ustanove za probir, dijagnosticiranje i liječenje, te zdravstvene usluge s odgovarajućom razinom zdravstvenog osoblja u skladu s potrebama, kao i djelotvorne sustave potpore za fizičku i psihičku dobrobit tijekom i nakon liječenja.

1.3. Potrebno je hitno djelovati kako bi se riješili problemi koje je uzrokovala pandemija bolesti COVID-19 u pogledu pristupa zdravstvenim uslugama. Ograničenja i kašnjenja mogu smanjiti izgleda za oporavak te ih se mora djelotvorno riješiti, a potreban je hitan odgovor kako bi se reagiralo na strahove ljudi. Socijalni partneri i organizacije civilnog društva imaju nezamjenjivu ulogu jer šire najbolje prakse i pružaju relevantne informacije o mogućim uzrocima raka, o pomoći ljudima u prepoznavanju ranih simptoma, promicanju prevencije i poticanju zdravog načina života. Njihovi napori podupiru se, među ostalim, dodjelom relevantnih sredstava u okviru fonda ESF+ za zajednička djelovanja u borbi protiv raka i za širenje najboljih praksi u području zdravstvene prevencije.

1.4. Kako bi se unaprijedilo rano otkrivanje raka, EGSO podržava inicijative za projekte probira i prevencije raka te potiče upotrebu novih tehnologija i nastojanja s ciljem podizanja svijesti među građanima o potrebi za preventivnim probirom. Inicijative za probir i edukativne inicijative trebale bi biti usmjerene na sve česte vrste karcinoma te bi trebale biti dostupne što većem broju ljudi.

1.5. Planom je potrebno odgovoriti na demografsku situaciju u EU-u te osigurati povoljne uvjete za očuvanje dobrog zdravlja do starosti. EGSO istodobno poziva da se posebna pozornost posveti borbi protiv raka u dječjoj dobi, što iziskuje posebne mjere u pogledu otkrivanja, pristupa standardnim i inovativnim lijekovima te posebne skrbi za djecu i adolescente.

1.6. Kako bi se smanjile nacionalne, regionalne i socijalne nejednakosti u borbi protiv raka i osigurala rješenja visokog standarda za sve, ključno je da EU u provedbu Plana uključi sve države članice i da ih potiče na međusobnu suradnju, među ostalim uz potporu financijskih sredstava EU-a. Provedbom Plana potrebno je odgovoriti na specifične i posebne potrebe pacijenata i osoba koje su preboljele rak te ju je potrebno prilagoditi različitim nacionalnim okolnostima, što uključuje različito socioekonomske okruženje, dob, rod, invaliditet itd.

1.7. EGSO također smatra da je potrebno poboljšati mogućnosti da pacijenti oboljeli od raka imaju pristup visokokvalitetnom liječenju, skrbi i stručnom znanju u drugim državama članicama, kao i lijekovima, medicinskoj opremi i drugim medicinskim proizvodima koje omogućuje funkcionalno jedinstveno tržište.

1.8. EGSO smatra da su istraživanja i inovacije temelj za bolje razumijevanje čimbenika rizika za pojavu raka i za unapređenje dijagnosticiranja, liječenja i terapija. Potrebno je poticati i promicati inovacijske ekosustave koji uključuju poduzeća različitih veličina, istraživače, pacijente, zdravstvene djelatnike i tijela vlasti te im osigurati potporu u vidu europskih i nacionalnih financijskih sredstava, posebno putem partnerstava u okviru programa Obzor Europa.

1.9. EGSO ističe da je potrebno usmjeriti znatne napore u stvaranje, dostupnost i pristupačnost podataka kako bi se doprinijelo razvoju naprednijih metoda prevencije, dijagnosticiranja i liječenja. Mora se olakšati povezivanje digitalnih zdravstvenih podataka s genomskim podacima biobanaka kako bi se omogućila personalizirana prevencija i skrb. Također je potrebno jačati razvoj i upotrebu metoda analize podataka, uključujući umjetnu inteligenciju, jačanjem suradnje na razini EU-a.

1.10. EGSO naglašava važnost smanjenja pušenja duhana i prima na znanje Izvješće Komisije o primjeni Direktive 2014/40/EU o proizvodnji, predstavljanju i prodaji duhanskih i srodnih proizvoda <sup>(1)</sup> i njezine zaključke, čiji je cilj smanjiti izloženost pušača opasnim tvarima i/ili tvarima koje izazivaju ovisnost. U tom kontekstu, uzimajući u obzir mišljenje Komisije o emisijama i mjernim metodama [odjeljak 3.1. Izvješća], EGSO se zalaže i za daljnje istraživanje metode ispitivanja sadržaja emisija dima, među ostalim intenzivnom metodom WHO-a, te za provedbu preporuka WHO-a na temelju rezultata istraživanja.

1.11. Kako bi se doprinijelo djelotvornoj prevenciji raka povezanog s radom, EGSO poziva na više istraživanja profesionalne izloženosti karcinogenim i mutagenim tvarima te endokrinim disruptorima, kao i uzroka raka povezanog s radom, posebno kod žena. EGSO prima na znanje zakonodavne inicijative iz Plana koje se odnose na rak, a čiji je cilj smanjenje profesionalne izloženosti raku te naglašava potrebu da se svako moguće ažuriranje temelji na znanosti i dokazima te na savjetovanjima sa socijalnim partnerima. EGSO naglašava potrebu za promicanjem i podupiranjem istraživanja i razvoja u pronalaženju zamjena za opasne tvari i proizvode. Kad je riječ o azbestu, EGSO upućuje na svoja prethodna mišljenja, uključujući prijedloge o aspektima priznavanja i naknada <sup>(2)</sup>. Usto poziva da se pri procjeni rizika i upravljanju rizicima na radnom mjestu uzme u obzir višestruka izloženost te da se podaci o profesionalnoj izloženosti integriraju u programe ranog otkrivanja.

1.12. Za uspješnu borbu protiv raka potrebna je međunarodna suradnja i visokokvalitetno obrazovanje u disciplinama povezanim s rakom, uključujući suradnju među državama članicama u području programa obrazovanja i promicanja vještina koje podupire EU i koji se među ostalim provode zajedničkim djelovanjem socijalnih partnera. Suradnja je također posebno važna u području istraživanja i inovacija te u olakšavanju razmjene znanja. Nadalje, otvorena i strukturirana suradnja potrebna je kako bi se osigurala dostupnost lijekova, opreme i ostalih proizvoda za liječenje raka.

1.13. Poduzeća imaju središnju ulogu u razvoju rješenja za prevenciju raka, probir, dijagnosticiranje i liječenje. Ona se također bore protiv raka smanjenjem svojeg utjecaja na okoliš, razvojem i proizvodnjom sigurnih ili izmijenjenih i manje štetnih proizvoda, unapređenjem zdravlja i sigurnosti na radnom mjestu te pružanjem potpore pacijentima u usklađivanju posla s liječenjem od raka i u jednostavnom povratku na posao. EU to mora poticati osiguravanjem povoljnih uvjeta za inovacije, ulaganja i vođenje poduzeća.

1.14. EGSO poziva na aktivno uključivanje socijalnih partnera i organizacija civilnog društva u daljnji razvoj i praćenje Plana, kao i na ciljano promicanje i financiranje zajedničkog djelovanja socijalnih partnera i organizacija civilnog društva, uključujući široku zastupljenost različitih sektora.

<sup>(1)</sup> Izvješće o primjeni Direktive 2014/40/EU.

<sup>(2)</sup> Vrlo važan aspekt odnosi se na nastavak napora da se prekine uporaba opasnog azbesta – vidjeti mišljenja EGSO-a SL C 251, 31.7.2015., str. 13. i SL C 288, 31.8.2017., str. 56.

1.15. EGSO poziva na provođenje kampanja na razini EU-a za podizanje svijesti i poboljšanje informiranosti o mjerama za prevenciju raka i postupanje s rakom na radnom mjestu, kao i o ulozi visokokvalitetnih prehrambenih proizvoda, čiste vode i zraka te zdravog stila života pojedinaca, uključujući prehranu, tjelesnu aktivnost, i odabir boljih alternativa u prevenciji raka. Komunikacija, čiji je cilj učiniti Plan i njegove mjere razumljivima i vjerodostojnima u očima europskih građana, imat će ključnu ulogu u uspjehu Plana i ostvarivanju njegovih ciljeva.

## 2. Opće napomene

2.1. EGSO pozdravlja Plan kao prekretnicu u borbi protiv rastućeg problema opterećenja koje predstavlja rak za građane EU-a. Međutim, smatra da je prijedlog preopćenit i poziva Europsku komisiju da opiše kako će se on pretočiti u konkretne mjere i kako će utjecati na prevenciju i položaj pacijenata. EGSO također poziva na izradu plana koji će sadržavati detaljne podatke o provedbi Plana i uključivati pokazatelje uspješnosti i realne rokove za tu strategiju.

2.2. EGSO pozdravlja prijedloge višedimenzionalnog i inovativnog pristupa borbi protiv raka koji se temelji na prevenciji, ranom otkrivanju, dijagnosticiranju i liječenju te na unapređenju kvalitete života pacijenata i osoba koje su preboljele rak, posebno, među ostalim, njihovim zadržavanjem na radnom mjestu. Posebno, iako je prevencija raka od najveće važnosti, jednako je važno da EU i države članice osiguraju dostupnost visokokvalitetne infrastrukture za zdravstvenu zaštitu, uključujući ustanove za probir, dijagnosticiranje i liječenje te zdravstvene usluge.

2.3. EGSO napominje da je Plan potrebno dodatno prilagoditi kako bi se njime olakšalo jednako sudjelovanje svih država članica i njihovih regija i kako bi se na taj način doprinijelo prevladavanju svih eventualnih nejednakosti. Stope pobolijevanja i smrtnosti prilično su često povezane ne samo s vrstom karcinoma već i s lokacijom i socijalnim položajem. Preporuke je stoga potrebno prilagoditi sudjelovanju pojedinačnih država članica u borbi protiv raka, uključujući bolju organizaciju nacionalnih programa probira i cijepljenja, kao i programa potpore, te rješavanje pitanja socijalnih nejednakosti u području zdravlja. Osobama koje boluju od raka i njihovim pružateljima skrbi također je potrebno pružiti potporu u nošenju s posljedicama raka u smislu gubitka autonomije i sudjelovanja u građanskom životu: pristup financijskim sredstvima, potporu u svakodnevnom životu itd. Jednaka se pozornost mora posvetiti borbi protiv ekonomskih posljedica raka i njihovog utjecaja na određene društvene skupine koje se već nalaze u nesigurnom položaju.

2.4. Registar nejednakosti u području raka trebao bi biti što uključiviji te utvrditi razlike među državama članicama i regijama, a po mogućnosti i socijalne nejednakosti, posebno s obzirom na zaposlenje i rod. Također je važno osigurati odgovarajuću infrastrukturu i stručno osoblje za prikupljanje visokokvalitetnih povezanih podataka u djelotvornoj suradnji među registrima za rak svih država članica i suradnji među zemljama.

2.4.1. U toj dinamici važnu ulogu ima profesionalna izloženost, koju pojačavaju drugi čimbenici poput društvenih odrednica zdravlja, uključujući izloženost u okolišu, pristup skrbi, razinu obrazovanja itd. EGSO naglašava potrebu za promicanjem i podupiranjem istraživanja o pronalaženju zamjena za opasne tvari i proizvode.

2.4.2. EGSO naglašava važnost okolišne izloženosti, uključujući kvalitetu prehrambenih proizvoda, vode i zraka te naglašava ključnu ulogu osiguravanja relevantnog osposobljavanja, obrazovanja i informiranja kako bi se ljudi motiviralo i podržalo da se odluče živjeti zdravo.

2.4.3. Za suzbijanje raka potrebno je posvetiti odgovarajuću pozornost svim fazama procesa: opreznoj i informiranoj prevenciji; ranom i relevantnom otkrivanju; pristupu brzom liječenju i visokokvalitetnoj i pristupačnoj skrbi s odgovarajućom razinom zdravstvenog osoblja u skladu s potrebama, potpori u reintegraciji u društvo i na radno mjesto te uslugama naknadne skrbi.

2.5. EGSO pozdravlja izdvajanje 4 milijarde eura za financiranje Plana, ali traži da se ta sredstva preispitaju u kontekstu nacionalnih zdravstvenih sustava, s obzirom na to da se u okviru njih organiziraju programi javnog/privatnog financiranja zdravstva. EU si ne može priuštiti daljnju sporost u djelovanju u borbi protiv raka jer bi to dovelo do patnje ljudi i pogoršanja ekonomskih uvjeta Europljana. EU treba novi Marshallov plan za onkologiju.

2.6. Po mišljenju EGSO-a, za Plan su od ključne važnosti demografske i gospodarske implikacije. Starenje europskog stanovništva s jedne strane znači nisku stopu plodnosti, a s druge produženje životnog vijeka ljudi, što će dugoročno uzrokovati i izazove za sustave zdravstvene zaštite u cijelom EU-u. To se također povezuje s povećanim rizikom od obolijevanja od raka s godinama. Potrebne su odlučne mjere za osiguravanje povoljnih uvjeta za očuvanje dobrog zdravlja Europljana do starosti. Mjere opisane u Planu kao novi pristup prevenciji i liječenju raka te skrbi o oboljelima trebale bi biti put do ostvarenja tog cilja. Plan bi trebao podlijegati klauzuli o ocjeni/preispitivanju svake dvije godine i uključivati zajedničke pokazatelje za sve države članice EU-a.

### 3. Visokokvalitetna i ravnopravna skrb

3.1. Potrebno je hitno riješiti probleme koje je uzrokovala pandemija. EGSO napominje da se ograničenja u pristupu mnogim medicinskim uslugama, posebno u području onkologije i kardiologije, mogu izbjeći isključivo djelotvornim otklanjanjem poremećaja koje je uzrokovao COVID-19. Zbog velikih kašnjenja u dijagnosticiranju i liječenju smanjuju se izgledi za oporavak, a time se povećavaju stope smrtnosti.

3.2. Također je važno jačati i razvijati infrastrukturu i usluge koje su potrebne za zadovoljavanje srednjoročnih i dugoročnih potreba. Potrebno je razvijati prakse za dobru pripremljenost na djelotvoran odgovor na druge potencijalne izvanredne situacije, što uključuje razvoj mjera telemedicine i mjera na daljinu, koje se mogu primijeniti u bilo kakvim okolnostima i koje također doprinose smanjenju nejednakosti među državama članicama i unutar njihovih regija u pogledu raka, kao i njihovo uvođenje u cijelom EU-u.

3.2.1. Nejednakosti među državama članicama pojavljuju se i kao nejednakosti između istoka i zapada – uz odljev mozgova na zapad – i kao nejednakosti između malih i velikih država, pri čemu postoje velike razlike u programima probira i ulaganjima u zdravstvene sustave. Bolnice u kojima se provode istraživačke aktivnosti predvodnici su borbe protiv raka.

3.2.2. Potreba za suradnjom među državama članicama može se zadovoljavati različitim mjerama i instrumentima, među ostalim:

- razmjenom podataka i upotrebom umjetne inteligencije;
- razmjenom znanja i stručnosti;
- suradnjom na rješavanju nestašica lijekova;
- međuspecijalističkim programima osposobljavanja;
- europskim referentnim mrežama i
- Europskom mrežom nacionalnih centara za sveobuhvatnu skrb o oboljelima od raka.

3.3. EGSO pozdravlja inicijativu za „pomoć djeci oboljeloj od raka”, ali je zabrinut zbog nedostatka posebnih mjera za rješavanje te situacije i poziva na određenje i doista brze i konkretne mjere, popraćene namjenskim financijskim sredstvima, kako bi se djelotvornije izliječio veći broj djece i adolescenata koji boluju od raka. Budući da je hitno potrebno djeci omogućiti pristup inovacijama, smanjiti nejednakosti u liječenju i razumjeti uzrok raka u dječjoj dobi s obzirom na to da se, za razliku od raka u odrasloj dobi, ne može provoditi prevencija za rak u dječjoj dobi, EGSO poziva na to da se Plan iskoristi kao prilika za okončanje nepoštenog položaja u kojem se nalaze zaboravljena djeca i da im se napokon posveti pozornost koju zaslužuju jer su djeca budućnost Europe.

3.4. EGSO je zabrinut zbog znatnih regionalnih razlika u modelima suradnje i tokovima informacija, uključujući digitalni jaz, koje negativno utječu na starije osobe, stanovnike područja izvan velikih gradova, osobe s invaliditetom i skupine u financijski nepovoljnom položaju. Zato se planom mora osigurati standardizacija u tom području.

3.5. EGSO također poziva na jačanje lokalne dimenzije Plana kako bi on bio dovoljno fleksibilan za odgovor na posebne potrebe i za prilagodbu različitim okolnostima i situaciji u kojoj se nalaze osobe koje su oboljele od raka i koje su ga preboljele.

3.6. EGSO pozdravlja cilj prevencije karcinoma uzrokovanih virusnim infekcijama uvođenjem cijepljenja cijele populacije, ali napominje da se stope cijepljenja i razina napretka u provedbi programa cijepljenja razlikuju od regije do regije. Sve bi regije trebale kopirati najbolje prakse kako bi se osiguralo da svi građani imaju pristup tim vrstama cjepiva.

3.7. EGSO podržava planove za unapređenje ranog otkrivanja raka s pomoću projekata probira i aktivnosti edukacije, također uz uporabu novih tehnologija, s ciljem podizanja svijesti pacijenata o potrebi za preventivnim pregledima, te uz uključivanje podataka o profesionalnoj izloženosti u programe ranog otkrivanja. Za ciljan probir potrebno je i bolje poznavanje nasljednih karcinoma.

3.8. Prevencija je djelotvornija ako se ne temelji isključivo na individualnom ponašanju te ako smanjuje ili otklanja štetu i kolektivne čimbenike koji doprinose pojavi raka. U odjeljku 3. Plana podcijenjene su socijalne odrednice.

3.9. Odbor napominje da bi inicijative za rano dijagnosticiranje trebale biti usmjerene na sve vrste karcinoma, uključujući hematološke karcinome, te da bi probir trebao biti dostupan što većoj populaciji.

3.10. EGSO smatra da je potrebno poboljšati mogućnosti da pacijenti oboljeli od raka imaju pristup visokokvalitetnom liječenju, skrbi i stručnom znanju u drugim državama članicama, kao i lijekovima, medicinskoj opremi i drugim medicinskim proizvodima koje omogućuje funkcionalno jedinstveno tržište.

3.11. EGSO također naglašava važnost sustava potpore – uključujući pružanje potrebnih informacija i znanja – za fizičku i mentalnu dobrobit pacijenata tijekom liječenja i nakon njega. Ista pitanja važna su za zaposlenike, poslodavce i poduzetnike. EGSO nadalje naglašava dobrobit pružatelja skrbi pacijenata oboljelih od raka. Njihov neslužbeni angažman u svojstvu pružatelja skrbi može ozbiljno utjecati na ravnotežu poslovnog i privatnog života i na njihovu fizičku dobrobit. EGSO se stoga pridružuje pozivu koji je Europska komisija uputila državama članicama da u potpunosti prenesu Direktivu o ravnoteži između poslovnog i privatnog života roditelja i pružatelja skrbi u svoja nacionalna zakonodavstva te da podrže predstojeću Strategiju o pravima osoba s invaliditetom za razdoblje 2021. – 2030.

3.12. EGSO skreće pozornost na kulturnu raznolikost i na različite razine poštovanja temeljnih prava građana EU-a, među ostalim u vezi s nediskriminacijom u pogledu zapošljavanja, socijalne zaštite ili pristupa financijskim uslugama poput kredita. Stoga je nužno ukloniti razlike među državama članicama i poštovati načelo „prava na zaborav” s obzirom na povijest bolesti pojedinačnih pacijenata oboljelih od raka, kao i predstavnika pružatelja skrbi pacijenata.

#### **4. Potreba za novim rješenjima za borbu protiv raka**

4.1. S obzirom na ogroman napredak tehnologije i znanosti, uključujući medicinu, EGSO pozdravlja perspektivu modernog pristupa borbi protiv raka s pomoću novih tehnologija, istraživanja i inovacija pri osmišljavanju proizvoda. Također treba pozdraviti naglasak koji Europska komisija u svojim vodećim inicijativama i mjerama stavlja na spoznaje dobivene na temelju komorbiditeta i na društvene i bihevioralne znanosti.

4.2. U planu se ispravno naglašava uloga istraživanja i inovacija kao temelja za bolje razumijevanje čimbenika rizika za pojavu raka i za unapređenje dijagnosticiranja, terapija, liječenja i politika usmjerenih na prevenciju. U tom je smislu ključna međunarodna suradnja i suradnja na razini EU-a radi razmjene najboljih praksi, među ostalim i u pogledu regulatornog pristupa, i što produktivnijeg udruživanja profesionalnih stručnih znanja, podataka, tehnologije i financijskih sredstava.

4.3. Potrebno je usmjeriti znatne napore u stvaranje, dostupnost i pristupačnost podataka s ciljem razvoja naprednijeg praćenja genoma te metoda za prevenciju, dijagnosticiranje i liječenje, među ostalim razvojem europskog prostora za zdravstvene podatke. Digitalizacija zdravstvenih podataka te njihova sigurna i zaštićena razmjena u cijelom sustavu skrbi ključni su kako bi se pacijentima omogućila odgovarajuća skrb i liječenje, uključujući prekograničnu zdravstvenu zaštitu. Istodobno je potrebno smanjiti birokraciju u zdravstvu i maksimalno povećati učinkovitost praksi vođenja zdravstvene dokumentacije. Također je potrebno olakšati povezivanje digitalnih zdravstvenih podataka s genomskim podacima biobanaka kao važnog pokretača razvoja prevencije raka, dijagnostike i skrbi usmjerene na pacijenta. Također je potrebno jačati razvoj i upotrebu metoda analize podataka, uključujući umjetnu inteligenciju, jačanjem suradnje na razini EU-a.

4.4. Pitanje višestruke izloženosti jedan je od najvažnijih izazova u razvoju prevencije raka uzrokovanog okolišnom i profesionalnom izloženosti. EU bi trebao ojačati potporu za postojeća istraživanja u tom području. Jednako je važno pružiti relevantne informacije o mogućim uzrocima raka, o pomoći ljudima u prepoznavanju ranih simptoma, podnošenju stresa povezanog s rakom, promicanju prevencije i poticanju zdravog načina života. Socijalni partneri i organizacije civilnog društva imaju nezamjenjivu ulogu, a njihovi se napori podupiru, među ostalim dodjeljivanjem odgovarajućih sredstava u okviru fonda ESF+ za zajedničko djelovanje u borbi protiv raka i za širenje najboljih praksi u području zdravstvene prevencije.

4.5. Potrebno je koordinirati sustavno prikupljanje podataka o profesionalnoj izloženosti karcinogenim i mutagenim tvarima na europskoj razini te povezati postojeće podatke iz registara za rak s podacima o zanimanjima pacijenata oboljelih od raka. Takvi bi podaci omogućili bolje usmjeravanje preventivnog djelovanja i potaknuli bi rano otkrivanje raka među izloženim osobama. Novi i inovativni istraživački projekti u Europi trebali bi se proširiti na sve države članice.

4.6. Izloženost endokrinim disruptorima povezuje se s brojnim karcinomima koji ovise o hormonima. Osnovna istraživanja o tim tvarima moraju poslužiti kao osnova za unapređenje europskih politika u tom području te za bolju prevenciju.

4.7. Za uspješnu borbu protiv raka potrebno je i visokokvalitetno obrazovanje u disciplinama povezanim s rakom, uključujući čvrstu suradnju među državama članicama i socijalnim partnerima u području programa obrazovanja i promicanja vještina koje podupire EU, poput međuspecijalističkog programa osposobljavanja o raku i Pakta za vještine Europske komisije. U planu bi trebalo spomenuti potrebu za kontinuiranim poslovnim razvojem, informiranjem i podizanjem svijesti među zdravstvenim djelatnicima, među ostalim o upravljanju opasnim lijekovima i propisivanju tih lijekova. Nadalje, potrebni su visokoobrazovani i stručni djelatnici za pružanje različitih usluga, bilo da se radi o početnoj dijagnozi i određivanju plana liječenja ili o propisivanju lijekova, operacijama i radiologiji, a bliska suradnja između istraživača u području raka, zdravstvenih djelatnika i pacijenata još je jedan temelj uspješne skrbi. Osim toga, intenzivna suradnja s partnerima izvan EU-a također je ključna za olakšavanje razmjene znanja.

4.8. Poduzeća imaju središnju ulogu u razvoju rješenja za prevenciju, probir, dijagnosticiranje i liječenje raka. Promicanje i olakšavanje inovativnih ekosustava od najveće je važnosti za uspjeh EU-a. U te je ekosustave potrebno uključiti poduzeća različitih veličina (od velikih međunarodnih poduzeća do novoosnovanih poduzeća), kao i istraživače, pacijente, zdravstvene djelatnike i tijela vlasti. Njihov rad mora imati potporu financijskih sredstava EU-a i nacionalnih financijskih sredstava, posebno kroz partnerstva u okviru programa Obzor Europa. Također je neophodno odrediti ulogu Europske agencije za lijekove u poticanju država članica na uvođenje inovativnih, sigurnih i djelotvornih terapija za liječenje raka, kao i u podupiranju tih nastojanja.

4.9. Europska agencija za lijekove ima važnu ulogu u stavljanju naprednih proizvoda i odgovarajuće opreme na tržište te u osiguravanju njihove dostupnosti na siguran način kako bi se pomoglo u prevenciji i učinkovitom liječenju raka. Njome se također može poboljšati pristup država članica takvim proizvodima i koordinirati njihovo djelotvorno uvođenje diljem EU-a. To će svim pacijentima omogućiti brži pristup visokokvalitetnom suvremenom liječenju.

4.10. Osim razvoja i osiguravanja lijekova, cjepiva, tehnologije i usluga skrbi, poduzeća sudjeluju u borbi protiv raka smanjenjem svojeg utjecaja na okoliš, razvojem i proizvodnjom sigurnih ili izmijenjenih i manje štetnih proizvoda i unapređenjem zdravlja i sigurnosti na radnom mjestu. Potrebno je, među ostalim, što više smanjiti izloženost UV zračenju uslijed boravka na otvorenom, posebno u sektorima kao što su poljoprivreda i građevinarstvo. Socijalni partneri pridaju jednaku važnost zdravlju i sigurnosti te razvijaju sektorske politike prevencije koje se financiraju iz socijalnih doprinosa. Kako bi se oslobodio njihov potencijal, ključan je neometan koordinirani pristup za omogućivanje razvoja i pružanja visokostandardnih rješenja. Nadalje, poslodavci, kao i sindikati i organizacije civilnog društva, pružaju potporu pacijentima u usklađivanju posla i liječenja od raka te u jednostavnom povratku na posao.

4.11. Kako bi potaknuo rad poduzeća specijaliziranih za razvoj rješenja za borbu protiv raka, EU mora osigurati povoljne uvjete za inovacije, ulaganja i vođenje poslova. To je od presudne važnosti za jačanje ukupnog globalnog položaja EU-a u području zdravstvenih tehnologija, usluga i rješenja povezanih s rakom.

4.12. Također je važno ubrzati uvođenje novih metoda za dijagnosticiranje i liječenje raka, kao i pristup navedenome, bez ugrožavanja sigurnosti pacijenata i zdravstvenih djelatnika. U tom je pogledu regulatorni okvir koji omogućuje i pruža potporu neophodan element povoljnog poslovnog okruženja. Regulativom EU-a, koja treba biti znanstveno utemeljena, moraju se osigurati jednaki uvjeti za poduzeća unutar EU-a te u odnosu na njihove globalne konkurente.

4.13. S obzirom na središnju i svestranu ulogu koju poduzeća i poslodavci imaju u praktičnom radu na borbi protiv raka, važno je u potpunosti ih uključiti u daljnji razvoj i provedbu mjera i pritom osigurati što širu zastupljenost predstavnika poduzeća i poslodavaca, od zdravstvenog do građevinskog sektora, robe široke potrošnje, poljoprivrede i proizvodnih industrija, kao i predstavnika pacijenata i pružatelja skrbi. Jednako je važna i uloga socijalnih partnera i organizacija civilnog društva u osiguravanju najboljih praksi i informacija te u organiziranju kampanja za podizanje svijesti.

## 5. Karcinomi koje je potrebno posebno naglasiti

5.1. EGSO pozdravlja inicijativu iz Plana za rak u dječjoj dobi, ali napominje da je prijeko potrebno ojačati nastojanja kojima je cilj utjecati na živote djece i adolescenata i smanjiti postojeće nejednakosti. To zahtijeva ulaganja u inovacije te jasne i hitne posebne mjere i financijska sredstva namijenjena razvoju i uvođenju pravilnih metoda otkrivanja, lijekova, liječenja i usluga skrbi. To je prilika da se okonča nepravedna situacija u kojoj se nalaze zaboravljena djeca i da im se napokon posveti pozornost koju zaslužuju jer ona su budućnost Europe.

5.2. EGSO ističe da hematološki karcinomi predstavljaju znatan zdravstveni i gospodarski teret za europske građane. Planom se mogu olakšati ti tereti za pacijente, njihove obitelji i društvo uzimanjem u obzir njihovih potreba i inovativnim pristupima skrbi za pacijente oboljele od hematoloških karcinoma. Odgovarajućim obvezama i ulaganjima u visokokvalitetno praćenje raka, reformu zdravstvenog sustava i inovativne pristupe skrbi može se osigurati održiva dostupnost značajnih napredaka u liječenju hematoloških karcinoma svima.

5.3. EGSO napominje da bi se u Planu moglo istaknuti da je potrebno staviti poseban naglasak na malignu hematologiju te omogućiti uvođenje posebnih inicijativa za unapređenje statusa skrbi za tu najosjetljiviju skupinu pacijenata:

- maligni hematološki karcinomi 2016. su činili 9 % svih smrti od karcinoma (124 000) u EU-u, Norveškoj, Švicarskoj i na Islandu te su činili 12 % ukupnih rashoda za zdravstvenu zaštitu u EU-u <sup>(3)</sup>;
- Hematološki karcinomi obično pogađaju vrlo mlade (30 % karcinoma u dječjoj dobi) i vrlo stare pripadnike društva, koji su najosjetljivije skupine, i nepravedno je isključiti ih iz razmatranja jer nisu ekonomski aktivno/radno sposobno stanovništvo.

## 6. Međunarodna suradnja u borbi protiv raka

6.1. EGSO se slaže da je za jačanje razvoja medicine i izgleda dugoročnog zdravlja za milijune Europljana potrebna međunarodna suradnja i koordinacija, ali je zabrinut zbog preopćenitog pristupa provedbi međunarodne suradnje u Planu. Važnost međunarodne suradnje najbolje ilustrira tužna činjenica da su petogodišnje stope preživljavanja najviše u SAD-u, Kanadi, Australiji i na Novom Zelandu, nakon čega slijede najnaprednije države članice EU-a.

6.2. EGSO naglašava da je suradnja posebno važna u području istraživanja i inovacija kako bi se postavili znanstveno utemeljeni regulatorni standardi proporcionalni riziku te u olakšavanju razmjene znanja kako bi se osigurala dostupnost najnaprednijih znanja u korist Europljana.

---

<sup>(3)</sup> Institut za zdravstvenu metrik i evaluaciju, rezultati studije o globalnom teretu bolesti za 2016.

6.3. EGSO naglašava važnost smanjenja pušenja duhana i prima na znanje Izvješće Komisije o primjeni Direktive 2014/40/EU o proizvodnji, predstavljanju i prodaji duhanskih i srodnih proizvoda (\*) i njezine zaključke, čiji je cilj smanjiti izloženost pušača opasnim tvarima i/ili tvarima koje izazivaju ovisnost. U tom kontekstu, uzimajući u obzir mišljenje Komisije o emisijama i mjernim metodama [odjeljak 3.1. Izvješća], EGSO se zalaže i za daljnje istraživanje metode ispitivanja sadržaja emisija dima, među ostalim intenzivnom metodom WHO-a, te za provedbu preporuka WHO-a na temelju rezultata istraživanja.

6.4. Iako bi EU trebao izbjegavati prekomjernu ovisnost o stranim zemljama u strateškim područjima kao što je zdravstvena zaštita, međunarodna gospodarska suradnja potrebna je radi dostupnosti sigurnih lijekova, opreme i ostalih proizvoda koji su potrebni za liječenje raka. Trgovina mora biti otvorena u odnosu na međunarodne lance opskrbe u zdravstvenom sektoru i EU se mora boriti protiv svih vrsta protekcionizma među državama članicama i u svijetu. Rješenja za rak i europskim poduzećima pružaju znatne mogućnosti izvoza koje je potrebno promicati radi odgovora na globalnu potražnju za zdravstvenim rješenjima.

## 7. Aktivnosti promicanja zdravlja i komunikacija

7.1. EGSO uvažava snažnu povezanost kvalitete okoliša i zdravog stila života te prehrane kao čimbenika koji smanjuju pojavnost raka. Države članice, zajedno sa socijalnim partnerima i organizacijama civilnog društva, trebaju objašnjavati i promicati ulogu visokokvalitetnih prehrambenih proizvoda, čiste vode i zraka u prevenciji raka, kao i drugih bolesti. Također trebaju udružiti snage kako bi se ljude obrazovalo i motiviralo da žive zdravo i izbjegavaju opasne stvari jer je to jedini način da se djeci pomogne da izbjegnu izloženost karcinogenim tvarima. Osim toga, više informacija o pitanjima povezanim s rakom trebalo bi pružati u školama te putem kampanja putem tradicionalnih medija i društvenih mreža.

7.2. Potrebno je podizanje javne svijesti o zdravom stilu života i točno informiranje potrošača o boljim alternativama te o prevenciji, liječenju i skrbi za pacijente oboljele od raka, osobe koje su preboljele rak i osobe koje su izložene riziku obolijevanja od raka.

7.3. Odbor, međutim, ističe da se razina osviještenosti o zdravlju razlikuje od regije do regije te da se pri promjenama u tom području moraju uzeti u obzir lokalni običaji.

7.4. Budući da suradnja među socijalnim partnerima igra ključnu ulogu na radnom mjestu, EGSO poziva na provođenje kampanja na razini EU-a kako bi se podigla razina osviještenosti i informiranosti zaposlenika i poslodavaca o mjerama za sprečavanje raka na radnom mjestu i postupanje u slučaju obolijevanja od raka, među ostalim razmjenom dobrih praksi i osiguravanjem alata i osposobljavanja.

7.5. EGSO se slaže da Plan ima velik potencijal za zadovoljavanje zdravstvenih potreba Europljana. Stoga će Komunikacija, čiji je cilj učiniti Plan i njegove mjere razumljivim i vjerodostojnim u očima europskih građana, imati ključnu ulogu u uspjehu Plana i ostvarivanju njegovih ciljeva.

## 8. Daljnje mjere na temelju strategije

8.1. EGSO naglašava da je potrebno objediniti brojne elemente kako bi se otklonile sve sumnje o izgledima za djelotvornu provedbu Plana. Općenitom i neobvezujućom prirodom Plana ne jamči se njegova djelotvorna provedba ni djelotvorniji i regionaliziran odgovor na sve veće opterećenje koje predstavlja rak. Prema tome, EGSO poziva na osmišljavanje raznovrsnih instrumenata kojima će se utrti put djelotvornoj provedbi Plana u skladu s nacionalnim posebnostima i praksama.

8.2. EGSO također poziva na aktivno uključivanje pružatelja zdravstvenih tehnologija i rješenja, socijalnih partnera i organizacija civilnog društva u daljnji razvoj i praćenje Plana, uz široku i sveobuhvatnu zastupljenost različitih sektora. To je ključno i u pripremi odgovarajućih nacionalnih akcijskih planova.

Bruxelles, 9. lipnja 2021.

*Predsjednica*  
*Europskog gospodarskog i socijalnog odbora*  
Christa SCHWENG

---

(\*) Izvješće o primjeni Direktive 2014/40/EU.